

KOMMENTARER: JESSICA PARLAND-VON ESSEN

Hämndbegär och panik

Ett dygn efter att de första bomberna föll stod fortfarande inget på Vita husets hemsida om attacken mot Iran. På sin egen sociala medieplattform skrev presidenten: "Iran har just sagt att de kommer att slå till mycket hårt idag, hårdare än de någonsin gjort tidigare. DET ÄR BÄST ATT DE INTE GÖR DET, FÖR OM DE GÖR DET KOMMER VI ATT SLÅ DEM MED EN KRAFT SOM ALDRIG HAR SETTS TIDIGARE! Tack för er uppmärksamhet gällande denna fråga! President DONALD J. TRUMP". I sociala medier cirkulerar klipp av Trump som 2012 och 2013 beskyller president Obama för att planera anfall mot Iran bara för att distrahera väljarna inför valet. Trump, vars patetiska fredspristrängtan slutligt gett vika för hämndbegär och panik inför débaclet med Epsteinfilerna, går bärsärkagång på ett sätt som ter sig helt irrationellt.

Krigen i Irak och Afghanistan icke-finns, historien icke-finns. Sanningen icke-finns. I verkligheten har Iran inga interkontinentala missiler; det har däremot Ryssland, Kina och Nordkorea. Ryssland kan trösta sig med att oljepriserna stiger, medan Kina förnöjt kan se på hur USA bränner av sina ansträngda militära förråd. De rysk-kinesiska krigsövningarna var mest symboliska, men en signal om att den amerikanska aggressionen inte kommer att påverka relationerna mellan de två andra militära stormakterna. Liksom tidigare har USA under Trump varit tandlöst i stormaktspolitiken, och i öst väntar man och ser på medan det okontrollerade trotset åter upp USA inifrån.

Unilateralismen är en grundprincip för MAGA-politiken och utgångspunkten för en narcissistisk president. Med kontroll över alla delar av den lagstiftande och exekutiva makten, till viss del också över den dömande, var det ett medvetet val att från början styra utan kongressen. Den enda större lag man stiftat gäller budgeten, annars har Trump bara, av princip och för att skapa en ny kultur, åberopat det ena undantagsläget efter det andra för att skifta beslutsrätten till Vita huset där han håller hov, istället för att som andra presidenter arbeta regelbundet och systematiskt.

Demokraterna fokuserar mycket på processer, form och de strukturer de ser trasas sönder. De försöker stifta lagar och väcka åtal. Men det är samma saker som redan tidigare fått dem att te sig fjärrade från verkligheten. Den amerikanska allmänheten vill inte höra om processer eller strukturer, den vill vara individualistisk och fri. Man måste vädja till dygden, känslorna och idealen.

Liksom andra diktatorer omger Trump sig med ett hov av ja-sägare som hjälper honom att hålla verkligheten på avstånd. När han håller presskonferens om kriget i Iran har han klätt sig i en vit skärmössa i stället för den röda, med texten "USA" i stället för "Trump hade alltid rätt". Över 70 % av amerikanerna motsätter sig kriget, men Trump vill vara en av dem, accepterad, beundrad och respekterad. Han drar sig inte för att ljuga, det har han aldrig gjort. Hur mycket ljuger han för sig själv?

Det är svårt att se att det hela slutar med något

annat än en total krasch, förr eller senare. Men det kaos och den inkompetens som spridit sig i hela samhället kan inte återgå till ordning och förtroende i en handvändning. Det kommer att ta år och det kommer också att vara ett tillfälle att göra saker på nya sätt. På vilka sätt beror på av vem och hur återuppbyggnaden sker.

Medie- och it-jättarnas roll

Ett kanske större problem är de förändringar som skett utanför förvaltning och politik, trender som kanske funnits länge, men som eskalerat under en regim som fungerar helt i storföretagens intresse. Även om den så kallade Epsteinklassen skulle kastas ut från politik och förvaltning, där skuldsättningen rusat iväg och resurserna kommer att vara knappa, kommer en hel del makt och inflytande att finnas hos dem som nu samlat på sig miljoner och miljarder i form av kryptovalutor, dataresurser, fängelser, råvaror med mera. De stora medierna på webben och i etern, både traditionella och sociala, har till en allt större del övertagits av samma kretsar. De skyddar nu Trump, men också sina egna strukturer, genom att kontrollera nyhetsflödet. Även om alternativa medier finns och retoriken om yttrandefrihet spelar en viktig roll, har vi sett hur man i Ryssland småningom kunnat ta över den offentliga debatten utan att från början införa någon direkt censur.

Men vad kommer dessa it- och mediejättar att göra i en post-Trump-era? Har ägarna till nyhetsmedierna bara varit kortsiktiga opportunister, kan de helt enkelt vända kappan om progressiva krafter tar över den politiska makten? Vilken trovärdighet har företag som Google, Amazon eller OpenAI längre, även om de utsätts för reglering? Eller Palantir, som kommit över enorma mängder känsliga data inte bara i USA utan också i andra länder, och som dessutom har en ledning som öppet flaggat för anti-demokratisk ideologi – vad kommer de att göra? Västvärlden har blivit koloniserad av de stora it- och databolagen. De europeiska försöken att skapa datasuveränitet går i rätt riktning, men kommer att kräva mycket resurser. De kommer också att kräva medvetenhet och uppoffringar av vanliga människor – att pruta på de smidiga användarupplevelserna hos it-program och -tjänster under några år. EU-länderna borde följa det franska exemplet och

tvunga fram offentlig efterfrågan, för att skapa den skala som behövs för utveckling. Det finns kompetens i Europa, men det finns inte kapacitet och resurser att växa och förbättras under de amerikanska monopol som förvränger marknaden.

Det är inte osannolikt att ett progressivt maktövertagande i USA kommer att göra landet mer "europeiskt" med kraftigare reglering. Storföretagen fortsätter kanske att emigrera till andra delar av världen, men det är områden som både Kina och Ryssland haft ögonen på länge. I världspolitik kommer USA inte att ha resurser eller intresse att vara aktivt eller pådrivande. Man kommer troligen, oberoende av styre, förr eller senare att dra sig ur Mellanöstern och lämna kaos efter sig. Inte osannolikt följer flyktingproblem som kommer att påverka stora områden. Hur det hela kommer att sluta för Israel är inte lätt att veta.

Allt detta sker medan den kinesiska utrikespolitiken går sin gilla gång. Hur det kommer att sluta för Taiwan är inte heller lätt att veta.

President Trump – som gick till val med löften om att inte skära i hälsovården, att vända ekonomin för gemene amerikan till det bättre och att inte inledda några nya "eviga" krig – har inte satt många spår i lagstiftningen, men nog rivit upp stora delar av samhällskontraktet. Han har avslöjat de stora orättvisor som alltid funnits, genom att spetsa till dem. Han har brutit i stort sett vartenda löfte han gett sina väljare och är nu förvånad över att de sviker honom i opinionsmätningarna.

Historien löper parallellt i dramatiska vändningar och långsamma glidningar. Att ringa in och analysera dem kan ge oss möjligheter att agera i tid, för effekterna av trumpismen kommer att bli kännbara också för oss.

9.3.2026

HÅLLER TRUMP
PÅ ATT GÖRA
USA-IMPERIALISMEN
IMPÖPULÄR?